

MULIGHEDERNE FOR AT UDVIDE LANDBRUGETS PRODUKTION OG EKSPORT¹⁾

Af TH. ROSENSTAND

DANSK Landbrug har gennem Aarhundreder spillet en afgørende Rolle for hele vort økonomiske Liv og for vor Samhandel med Udlandet, og selv om jeg tror, vor dygtige Industri vil faa stigende Betydning, ogsaa som Eksportør, saa vil Landbrugs-eksporten sikkert ogsaa i de kommende Aar blive en meget stor og dominerende økonomisk Faktor for vort Land af den simple Grund, at Jorden og dens Ydeevne i Retning af Planteafgrøder er vort vigtigste Raastof, og at vor Landbostand er af relativ stor Dygtighed, saa dersom dansk Landbrug faar Midler og Muligheder, kan dets Produktion og Eksport sættes betydeligt i Vejret, endog med ret kort Varsel.

Der tales en Del om nye Produktioner til Afløsning af de gamle — Mejeriprodukter, Bacon, Æg og Kød — og jeg tror da ogsaa, at vi i Fremtiden vil faa stærkt stigende Eksport af Frø, Frugt og Havesager (pr. Flyvemaskine), fordi vi i kvalitetsmæssig Henseende her staar meget højt, men trods disse Kendsgerninger, saa kan Verdensmarkedet for disse Artikler ret let overfyldes, og det er min sikre Overbevisning, at *det store Flertal* af danske Landmænd ogsaa i Fremtiden skal lægge Hovedvægten paa Forædlingen af Markernes Afgrøder til de mere letsælgelige Markedsvarer Smør—Ost—Flæsk og Æg, med Kødproduktionen som en vigtig af Smørproduktionen følgende Biproduktion og med Understregning af, at en stigende Del af vor Flæske-, Kød- og Grønsagsproduktion i de kommende Aar bør sælges som Konserver for at finde et større Marked.

¹⁾ Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 13. Nov. 1946.

MULIGHEDERNE FOR AT UDVIDE LANDBRUGETS PRODUKTION OG EKSPORT¹⁾

Af TH. ROSENSTAND

DANSK Landbrug har gennem Aarhundreder spillet en afgørende Rolle for hele vort økonomiske Liv og for vor Samhandel med Udlandet, og selv om jeg tror, vor dygtige Industri vil faa stigende Betydning, ogsaa som Eksportør, saa vil Landbrugs-eksporten sikkert ogsaa i de kommende Aar blive en meget stor og dominerende økonomisk Faktor for vort Land af den simple Grund, at Jorden og dens Ydeevne i Retning af Planteafgrøder er vort vigtigste Raastof, og at vor Landbostand er af relativ stor Dygtighed, saa dersom dansk Landbrug faar Midler og Muligheder, kan dets Produktion og Eksport sættes betydeligt i Vejret, endog med ret kort Varsel.

Der tales en Del om nye Produktioner til Afløsning af de gamle — Mejeriprodukter, Bacon, Æg og Kød — og jeg tror da ogsaa, at vi i Fremtiden vil faa stærkt stigende Eksport af Frø, Frugt og Havesager (pr. Flyvemaskine), fordi vi i kvalitetsmæssig Henseende her staar meget højt, men trods disse Kendsgerninger, saa kan Verdensmarkedet for disse Artikler ret let overfyldes, og det er min sikre Overbevisning, at *det store Flertal* af danske Landmænd ogsaa i Fremtiden skal lægge Hovedvægten paa Forædlingen af Markernes Afgrøder til de mere letsælgelige Markedsvarer Smør—Ost—Flæsk og Æg, med Kødproduktionen som en vigtig af Smørproduktionen følgende Biproduktion og med Understregning af, at en stigende Del af vor Flæske-, Kød- og Grønsagsproduktion i de kommende Aar bør sælges som Konserver for at finde et større Marked.

¹⁾ Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 13. Nov. 1946.

Tabel 1.
Avlens Størrelse og Produktionspriser for Korn, Græs og Roer. (Paa Grundlag af Driftsbureauets Beregninger).

	Korn ¹⁾	Græs ²⁾	Roer ³⁾
Udbytte i F. E. pr. ha Gns. for Femaaret 1922—23 til 1926—27.....	3048	2345	5390
— 1934—35 til 1938—39.....	3619	3226	6098
pCt. Stigning i Avlen i 12 Aar	18,7	36,5	13,1
Produktionsomkostninger i Kr. pr. ha 1922—23 til 1926—27.....	605	312	930
Produktionspris pr. F. E. i Øre	19,2	13,2	17,3
Produktionsomkostninger i Kr. pr. ha 1934—35 til 1938—39.....	430	232	695
Produktionspris pr. F. E. i Øre	11,9	7,2	11,4
kg brugbar Protein pr. F. E. ca.	70	150	70
kg brugbar Protein pr. ha i 1934—35 til 1938—39	243	484	427
Udbytte i F. E. pr. ha Gns. for Toaaret 1941—42 til 1942—43.....	3387	3187	6999 ⁴⁾
Produktionspris pr. F. E. i Øre i Toaaret	20,3	10,9	17,3
Omtrentlig Produktionspris pr. F. E. i Øre 1946—47.....	22	12	21,5
Heraf Arbejdsløn Øre pr. F. E.	5	2	9

¹⁾ Heri er medregnet den opfødte Halm, der andrager ca. 490 F. E.

²⁾ Produktionsprisen omfatter ogsaa Hø. Græs-F. E. er ca. 10 pCt. billigere end det anførte Tal.

³⁾ Der kan fradrages 2-3 Øre pr. F. E. paa Grund af Roernes Forfrugtvaerdi. Desuden omfattede Driftsbureauets Tal i 1938-39 endnu ikke Avlen af Top, og dersom Toppen sættes til 1200 F. E. pr. ha med 324 kg brugbar Protein i Runkelroer, til 1800 F. E. pr. ha med 311 kg brugbar Protein i Fodersukkerroer og til 2000 F. E. pr. ha med 300 kg brugbar

Protein i Sukkerroer, saa vil den samlede Avl fra Roemarken være ca. 2,5 Gange saa stor som Avlen pr. ha i Kornmarken. Naar Roetopensilagens store Foderværdi tages i Betragtning, er F. E. fra Roemarken billigere end i de andre Afgrøder i Vinterfoderet. Der bør derfor bruges saa mange F. E. fra Roemarken (Rod + Ensilage) som det er muligt at faa Husdyrene til at optage (se Fodertabellerne).

⁴⁾ I 1941-43 er den Del af Roetoppen, der er opfodret, medregnet i Avlens Størrelse, men hvor stor en Del, det drejer sig om, er ikke oplyst.

Med et normalt Tab af F. E. ved Høbjergning og Ensilering (henholdsvis ca. 30 og ca. 20 pCt.) er Produktionsprisen pr. F. E. i Hø og Ensilage ca. 10-11 Øre højere end Prisen for det grønne Materiale, det er lavet af. Produktionsprisen for Køernes hjemmeavlede Vinterfoder er derfor ca. 22 Øre pr. F. E. (se Tabel 3).

Min Opgave her er imidlertid at forsøge en Klarlæggelse af Mulighederne for en Udvidelse af Produktion og Eksport i 1947 og nærmest følgende Aar.

Af Tallene i Tabel 1 vil det fremgaa, hvad der er avlet pr. ha i Korn, Græs og Roer i Aarene 1922—27 i Sammenligning med Aarene 1934—39 og 1941—43. Med nogen Stolthed kan dansk Landbrug pege paa den store Udbyttestigning i Aarene fra 1922—27 til 1934—39, og at det i Krigsaarene lykkedes at oprettholde omtrent normalt Høstudbytte af Korn og Græs trods Mangel paa Kunstgødning. Takket være en større Udnyttelse af Roetoppen er Roernes Udbytte pr. ha endogsaa steget betydeligt i de senere Aar, saa den samlede Avl pr. ha i Roemarken er ca. 2,5 Gange saa stor som i Korn- og Græsmarken. Desværre er Rodfrugtmarkerne de mest arbejdskrævende. Arbejdskraftforbruget pr. F. E. vil fremgaa af den sidste Linie i Tabel 1 og ifølge Driftsbureauets Regnskaber har Forholdet mellem Udgiften til Arbejdskraft pr. ha i Gennemsnit for de sidste 5 Aar været saaledes, at naar Arbejdskraftforbruget i Græs- og Grønfodermarken sættes til 1, er det 3,3 i Kornmarken og 10,4 i Foderroemarken. Disse Tal gælder med den normale Anvendelse af Græs- og Grønfoderarealerne. Dersom disse Marker bruges til Ensilering og Højbjergning, kommer Forbruget af Arbejdskraft op paa ca. samme Højde som i Kornmarken, men dog kun ca. Trediedelen af Arbejdskraftforbruget i Foderroemarken.

Heldigvis er der i de seneste Aar fremstillet forskellige Redskaber og Maskiner til Optagning af Roerne og efterhaanden som disse Redskaber og Maskiner finder deres endelige Tilpasning til de praktiske Forhold, vil de komme til at betyde en virkelig Rationalisering af Rodfrugtdyrkningen. I samme Retning gaar Plante-forædlernes Arbejde paa at fremstille eenkimeede Bederoe-frø, hvor Frøene eventuelt kan »indpakkes« i en Kapsel af Kunstgødning og Hormoner for at sikre en hurtig Spiring og Vækst. Disse Bestræbelser vil i høj Grad lette Udtyndings- og Renholdelsesarbejdet, men desværre er hele dette Arbejde endnu kun paa Forsøgsstadiet og Manglen paa Arbejdskraft i Landbruget saa akut, at mange Landmænd tvinges til at indskrænke Arealet med Roer til Fordel for Afgrøder, der er mindre arbejdskrævende, men desværre ogsaa mindre ydende. For at undgaa en for stærk Nedgang i Foderproduktionen til vort Husdyrbrug, saa bør denne nødvendige Indskrænkning af Foderroearialet, der navnlig finder Sted paa de større Ejendomme, følges af en Udvidelse af Arealet

Tabel 2.
Økonomien ved Produktionen af Baconsvin med forskellig Mængde Grovfoder (Prisforhold i 1946—47).

Hold	pCt. skummet Mælk af samlet Foder	pCt. Sukkerroer af samlet Foder	pCt. kogte Kartoffler af samlet Foder	pCt. Korn + Tilskuds-foder af samlet Foder	pCt. Tilskuds-foder i Kornblandingen
1	20	—	—	80	—
2	20	20	—	60	3
3	20	30	—	50	6
4	20	40	—	40	9
5	20	20	30	30	12
6	20	10	40	30	12
7	20	—	50	30	12

Hold	F. E. pr. kg Tilvækst	F. E. ialt	F. E. i Mælk	Udgift til Mælk 60 Øre pr. F. E.	F. E. i Sukkerroer	Udgift til Sukkerroer 22 Øre pr. F. E.	F. E. i Kartoffler	Udgift til Kartoffler 30 Øre pr. F. E.	kg Korn + Tilskuds-foder	Udgift til Tilskuds-foder 70 Øre pr. kg	Udgift til Pattede-gris og Pansing	Samlede Udgifter ÷ Kornet	Indlægt pr. Gris 3,10 pr. kg	Betaling pr. kg Korn	Overskud pr. Gris med en Kornpris paa 45	Betaling pr. F. E. i Grovfoder, naar Kornet koster 45
1	4,3	344	69	41,40	—	—	—	—	275	—	80	121,40	232,50	40	-12,65	—
2	4,4	352	70	42,00	70	15,40	—	—	211	4,43	80	141,83	232,50	44	-1,43	20
3	4,5	360	72	43,20	108	23,76	—	—	180	7,56	80	154,46	232,50	46	1,90	24
4	4,6	368	74	44,40	147	32,34	—	—	147	9,26	80	166,00	232,50	50	6,30	26
5	4,5	360	72	43,20	72	15,84	108	32,40	108	9,07	80	180,51	232,50	55	9,22	32
6	4,4	352	70	42,00	35	7,70	141	42,30	106	8,90	80	180,90	232,50	55	9,62	34
7	4,3	344	69	41,40	—	—	172	51,60	103	8,65	80	181,65	232,50	56	10,06	36

Der er regnet med Pattede paa 20 kg og Levering af 20 Øre i Efterbetaling = 3,10 Kr., Pattede 50 Kr., Pasning, Dyrslæge og Tab ved Udsætersvin 30 Kr., Strøelse paa 25 pCt. og med en Flæskenotering paa 2,90 Kr. + Husleje = Gødningsværdien.

med Lucerne, Lupiner og Blandinger af Vikkehavre, Rødkløver, Sødkløver o. l. med Ensilering for Øje, idet Ensileringen, naar denne gennemføres rationelt med Maskiner og Brug af Taarnsiloeer ikke kræver mere end halvt saa meget Arbejdskraft pr. F. E. som Foderroer og til Gengæld for den noget mindre Avl af F. E. giver en større Avl af Protein og Karotin, sidstnævnte faar Betydning, naar Verdensmarkedet begynder at spørge efter Mejeriprodukternes Indhold af Vitaminer.

I Tabel 2 er der vist syv forskellige Fodringsmaader af Baconsvin. Hold 1 har faaet udelukkende Korn og skummet Mælk og de øvrige Hold stigende Grovfodermængder. Med den nuværende store Aflevering af Korn til Statslagrene, er langt det meste af Flæskeproduktionen afhængig af Prisen paa Frihandelskorn, hvorfor der er regnet med, at Svinene skal kunne betale Frihandelskornets Pris ca. 45 Øre pr. kg, der forøvrigt svarer til Verdensmarkedets Pris paa Korn. Dersom Flæskeproduktionen ikke kan betale Verdensmarkedets Pris for Kornet vil der selvfølgelig ikke være Mulighed for en Udvidelse af denne Produktion.

Af Tabel 3 vil fremgaa den meget forskellige Økonomi ved Smørproduktionen enten Køerne fodres med »almindelig Mængde Grovfoder« (indtil 6 F. E. pr. Ko daglig) eller de fodres med »stor Mængde Grovfoder« (indtil 10 F. E. pr. Ko daglig).

Den Fodring, der er gennemført i Tabel 3, er i nøjagtig Forhold til Ydelsen og er ens med Hensyn til Foderets Indhold af Protein. Det ses, at Betalingen pr. hjemmeavlet Grovfoderenhed er størst ved Anvendelse af meget Grovfoder. Der er desuden solgt flere F. E. af Markprodukterne til en Pris der for de højtydende Køers Vedkommende ligger noget over Produktionsprisen. Desuden giver en Fodring efter Eksemplet til højre den vitaminrigeste Mælk.

Ifølge Tabel 1 er Produktionsprisen for Grovfoderet ca. 22 Øre pr. F. E., saa det vil ikke være muligt at opnaa Rentabilitet ved Smørproduktionen, naar Køerne ikke kan fodres med mere Grovfoder end det, der er normalt. Desuden vil det ikke for Tiden være muligt at fremskaffe saa store Kraftfodermængder, saa Køernes Ydeevne kan udnyttes fuldt ud. En Udvidelse af Grovfoderproduktionen, der betinger Fodring med flere tørstofrige Roer og mere Ensilage og Hø, vil derfor ikke alene forbedre Rentabiliteten ved Smørproduktionen, men ogsaa giver Anledning til en væsentlig Stigning i Køernes Ydelse, idet Ydeevnen kan udnyttes fuldt ud, da det er muligt at fremskaffe de beskedne Kraftfodermængder, som er nødvendige for en rationel Fodring sammen med et stort Grovfoder.

Tabel 3.
Betaling for det hjemmeavlede Grovfoder i Vinterhalvåret. (Prisforholdet i 1946—47).

Foderklasse	F. E. i hjemme-avlet Grovfoder	F. E. i Kraftfoder	4,0 pCt. Fedt		Udgift til Kraftfoder, 50 Øre pr. F. E.	Smørværdi 4,80 pr. kg	Smørværdi + Udgift til Kraftfoder	Øre til Rest pr. F. E. hjemme-avlet Grovfoder ¹⁾	Stor Mængde Grovfoder					
			kg Mælk	g Smør					Foderklasse	F. E. i hjemme-avlet Grovfoder	F. E. i Kraftfoder	Udgift til Kraftfoder, 50 Øre pr. F. E.	Smørværdi 4,80 pr. kg	Smørværdi + Udgift til Kraftfoder
1	5	1	2,5	110	50	53	3	0,6	1	6	0	53	53	8,8
2	5	1,5	5,0	220	75	106	31	6,2	2	6,5	0	106	106	16,3
3	5	2	7,5	330	100	158	58	11,6	3	7	0	158	158	22,6
4	5,5	2,5	10,0	440	125	211	86	15,6	4	8	0	211	211	26,4
5	6	3	12,5	550	150	264	114	19,0	5	8,5	0,5	264	239	28,1
6	6	4	15,0	660	200	317	117	19,5	6	9	1	317	267	29,7
7	6	5	17,5	770	250	370	120	20,0	7	9,5	1,5	320	295	31,1
8	6	6	20,0	880	300	422	122	20,3	8	10	2	422	322	32,2
9	6	7	22,5	990	350	475	125	20,8	9	10	3	475	325	32,5
10	6	8	25,0	1100	400	528	128	21,3	10	10	4	528	328	32,8

¹⁾ Til Udgifter, foruden Foderet, er der regnet Værdien af Skummetmælken, Kalven og Gødningen.

²⁾ 7,5 kg Mælk i daglig Gennemsnit vilde give 2738 kg Mælk i et Aar (= 123 kg Smør).

10,0 — — — — — 3650 — — — — — (= 163 — — —).

12,5 — — — — — 4563 — — — — — (= 204 — — —).

15,0 — — — — — 5475 — — — — — (= 245 — — —).

17,5 — — — — — 6388 — — — — — (= 286 — — —).

De Kendsgerninger, der vil fremgaa af Tallene i Tabel 1, 2 og 3, kan sammenfattes i følgende syv Punkter:

1. Ved Fodring af Køer med almindelig Mængde Grovfoder kan der ikke opnaas saa stor Betaling for Grovfoderet, at dets Produktionspris i Vinterhalvaaret dækkes. I Sommerhalvaaret er der rigelig Dækning for det langt billigere Foder. (I England faar Landmændene ca. 30 Øre pr. kg Mælk i Juni stigende til ca. 60 Øre pr. kg i Januar mod ca. 28 Øre pr. kg i Danmark hele Aaret).
2. Ved Fodring af Køer med meget Grovfoder vil Betalingen pr. F. E. af dette overstige Produktionsprisen.
3. For Flæskeproduktionen vil en Fodring med normal Mængde Skummetmælk og indtil 20 pCt. Sukkerroer give Underskud, naar Kornet skal betales med 45 Kr. pr. hkg (svarende til Prisen for Frihandelskorn). Først ved Brug af større Grovfodermængder vil den bedre Rentabilitet animere til Udvidelse af Flæskeproduktionen.
4. De nuværende Smør- og Flæskepriser er derfor kun tilfredsstillende, naar der kan gives en større Del af det samlede Foder i Grovfoder, end det nu er almindeligt i de fleste Landbrug.
5. En Udvidelse af Grovfoderforbruget er betinget af flere Rodfrugter og mere Hø og Ensilage, men da dette er mere arbejdskrævende Afgrøder, er denne Udvidelse betinget af en Rationalisering og Mekanisering af Grovfoderproduktionen.
6. En afgørende Faktor for en Udvidelse af Smør- og Flæskeproduktionen under de nuværende Arbejds- og Prisforhold er derfor Fremskaffelsen af de nødvendige arbejdsbesparende Maskiner og Redskaber til en Forøgelse og Billiggørelse af Grovfoderproduktionen.
7. Da Mekaniseringen kun kan gennemføres effektivt paa de større Ejendomme og i alle Tilfælde vil koste mange Penge, som de fleste Landmænd ikke har Mulighed for at skaffe, saa vil en Udvidelse og Billiggørelse af Flæske- og Smørproduktionen gennem Brugen af mere Grovfoder være betinget af Muligheder for Fremskaffelse af mere Arbejdskraft til Landbruget.

En Udvidelse af Landbrugets Produktion og Eksport vil derfor kræve Velvilje og Forstaaelse af Sagens Natur og Betydning haade hos den enkelte Landmand og ikke mindst hos Regeringen og Valutamyndighederne.

Hvad Landmanden angaar tør jeg sige, at han er paa Vej i om-
talte Retning, om det skal lykkes ham at gaa videre ad Vejen —
Dyrkning og Brug af mere Grovfoder — vil under de nuværende
Forhold afhænge af, om vore Indførselsmyndigheder har den Dyg-
tighed og Forstaaelse og den Fremsynethed, som er nødvendig,
saa der ikke blot skaffes Mulighed for en noget større Indførsel af
Kunstgødning, Foderstoffer og en Del Maskiner, men navnlig gives
Mulighed for Frigørelse af Arbejdskraft, der kan stilles til Land-
brugets Raadighed.

Med Hensyn til det sidste og meget vigtige Problem kan jeg
henvise til et Forslag fremsat af Grosserer Knud Tholstrup i en
Artikel i »Politiken« for kort Tid siden. En Artikel, som jeg fin-
der det nødvendigt at gengive her:

»Valutapuklen kan formindskes med 100 Mill. Kr. ved at standse
Tørveproduktionen og indføre Brændselolie i Stedet for. Olie er det
billigste Brændsel i Øjeblikket. Selv Kullandet England foretrækker Olie
for Kul. Regeringen tilskynder til Omlægning.

I indeværende Aar regnes der med en Tørveproduktion paa 4 Mill.
Tons, som koster Forbrugerne 260 Mill. Kr. Under Krigen havde vi in-
gen anden Udvej, og der var nok af Arbejdskraft. Men i Dag er Forhol-
det stik modsat. Der findes en anden Udvej, og der er stor Mangel paa
Arbejdskraft, især paa den Tid af Aaret, hvor Tørvene skal produceres.

Man regner med, at Tørvene giver ca. 3500¹⁾ Varmeenheder, som kan
udnyttes 60 %, medens Brændselolien giver noget over 10.000 Varme-
enheder og kan udnyttes 80 %, hvilket med andre Ord vil sige, at 1
Mill. Tons Olie kan erstatte de 4 Mill. Tons Tørv²⁾, og Forbrugerne slip-
per med at betale godt Halvdelen af, hvad Tørvene koster. Selvfølgelig
bliver det ikke helt de samme Forbrugere, idet Olien vel først og frem-
mest vil blive anvendt i Industrien, men derved frigøres Kul og Koks
til andre Forbrugere.

Nationalbanken vil muligvis komme med den sædvanlige Indvending
om Valutamangel, men dels skal der kun bruges 70 Mill. Kr. i fremmed
Valuta, dels frigøres der haardt tiltrængt Arbejdskraft i tilstrækkelig
Mængde til at producere Eksportvarer for maaske det dobbelte Beløb,
hvis hele den frigjorte Arbejdskraft sættes ind her. Det er jo fortrinsvis
Landbruget, som har leveret Arbejdskraften til Moserne, og det er igen
Landbruget, der har Brug for Arbejdskraften til Eksportproduktionen,
men en Del vil gaa til Teglværkerne og anden Bygningsindustri, som
ogsaa sukker efter Arbejdskraft, dog kan der først blive Tale om Eksport
paa langt Sigt (naar der er bygget Fabriker af de producerede Mursten).

Til Fremstilling og Transport af samt Handel med Tørv bruges 50
Mill. Arbejdstimer fordelt paa 6 Maaneder af Aaret og vel at mærke

¹⁾ For højt vurderet efter Tørvenes Gennemsnitskvalitet.

²⁾ Da Tørvene stadig bliver ringere, kan 1 Tons Olie erstatte 5 Tons Tørv.
(Fodnoterne af Th. R.)

Sommeren, hvor Arbejdskraften er mest værdifuld, fordelt paa ca. 40.000 Mænd og Kvinder. Landbruget kunde med Fordel beskæftige alle disse og mange flere, men blot Halvdelen heraf vil betyde mere end tilsvarende Høstudbytte i Kraft af mere rettidig Saaning og Roetynding samt bedre Renholdelse af Markerne og rettidig Bjærgning af Høsten, saa det ikke skal gaa som i Aar, hvor en stor Del af Kornet stod for længe ude, saa det spirede eller blev ødelagt paa anden Maade af Regnen.

Ogsaa Industrien maa have mere Arbejdskraft, hvis Eksporten skal forøges.

Saafernt det hjemlige Forbrug ikke sættes i Vejret, kan Eksporten forøges med samme Beløb, som Forbrugerne betaler for Tørvene plus eventuel Mer-Fortjeneste paa Eksportvarerne, men minus det, det koster at transportere og fordele Olien, ca. 75 Mill. Kr. beregnet efter de nugældende Fordelingsomkostninger, hvilket Beløb dog sikkert vil blive reduceret stærkt, efterhaanden som Anvendelsen af Olien inden for Industrien bliver mere almindelig, navnlig for de Fabrikkers Vedkommende, som ligger ved Kaj eller Jernbanespor. Den samlede Eksportforøgelse har Mulighed for at komme op paa et Par Hundrede Mill. Kr., medens Importen kun forøges med de før omtalte 70 Mill. Kr. plus nogle faa Mill. Kr. til Anskaffelse af nye Oliefyre eller Raamaterialer hertil.

Der er selvfølgelig mange ukendte Faktorer, der kan forrykke Billedet i den ene eller den anden Retning, men til yderligere Støtte for Rentabiliteten ved en saadan Omlægning skal nævnes en Række sekundære Virkninger: 1. Selve Oliefyringsarbejdet koster kun en Brøkdel af, hvad Tørvefyring med al den Asketransport o. s. v. koster. Ogsaa her frigøres Arbejdskraft. — 2. Man slipper for flere af Løbesod ødelagte Skorstene og Ildkanaler. — 3. Der anvendes ca. 20.000 Tdr. Land til Læggeplads for Tørvene¹⁾, som i Stedet for kan give mellem 20—40 Mill. Foder-Enheder eller nok til en Flæskeeksport paa 10—20 Mill. Kr. — 4. I Byerne anvendes Garager og Skure paa tilsammen mellem 1 og 2 Mill. m³, som kan frigøres til andre Formaal. — 5. Et Utal af Jernbanevogne og Lastbiler bliver frigivet til andre Formaal, saa Statsbanernes Byggeprogram kan slækkes betydeligt. — 6. Tørvetransporten koster betydelige Mængder af Kul til Togene og Benzin og Gummi til Lastvognene. De tre Fjerdedele heraf kan spares, hvilket ogsaa betyder et formindsket Valutaforbrug. — 7. Masser af Hestene kan sælges til Eksport og hjembringe mere Valuta, f. Eks. Kul fra Polen.

Kort sagt Erhvervslivet kommer ud af en af de allerværste af Krigens Spændetrøjer, hvis Brændselsolien frigives.«

Naar jeg kan tillade mig at bruge denne Artikel her, saa skyldes det ikke blot min Enighed med Grosserer Tholstrup, men ogsaa den Omstændighed, at jeg selv sidste Foraar overfor Varedirektoratet har fremsat lignende Tanker, der ogsaa tilsyneladende blev anerkendt og forstaaet saaledes, at jeg i hvert Fald fik et meget

¹⁾ I 1946 18.400 ha Læggeplads (Th. R.).

høfligt Afslag paa min Ansøgning om at gaa fra Tørvefyring til Oliefyring paa Korinth Landbrugsskole, hvor 300 Tons Tørve til en Pris af ca. 21.000 Kr. kunde ombyttes med ca. 60 Tons Olie til en Pris af 135 Kr. pr. Ton = 8.100 Kr. (Hertil kommer, at Tørvefyringen ødelægger Kedler og Skorstene og kræver meget mere Arbejdskraft). Det var forøvrigt Hr. Nationalbankdirektør Bramsnæs, der ved nogle Udtalelser efter Amerikarejsen sidste Foraar fik mig til at gennemtænke hele dette Problem. Disse Udtalelser gik ud paa, at det var baade lettere og meget billigere at købe Brændselsolie end Kul.

Vi har ikke Raad til at lade 40.000 Mand spille Tiden i vore Tørvemoser næste Sommer, naar der er saa haardt Brug for dem i de direkte producerende Erhverv. Og kan vi virkelig risikere at bruge vor sidste Brændselsreserve, dersom der kan skaffes Brændselsolie? Derfor haaber jeg, det maa lykkes vore Indførselsmyndigheder at fremskaffe tilstrækkelig med Olie og Jern i Løbet af 1947, saa alle Industrier og større Centralvarmeanlæg kan gaa over til den langt billigere og arbejdsbesparende Oliefyring.

Jeg ved, det vil blive meget vanskeligt baade at skaffe de ca. 70 Mill. Kr., der er nødvendige til Olien og et betydeligt Beløb til de nødvendige Ændringer af Kedlerne og Indkøbstilladelsen i det hele taget, men hvor der er en Vilje plejer der ogsaa at være en Vej. Det er dog f. Eks. lykkedes at skaffe ca. 110 Mill. Kr. aarligt til Indkøb af Tobak og Kaffe. I det hele taget maa vi inden for alle Erhverv indstille os paa, at der skal gøres en alvorlig Indsats for at vi kan komme igennem Øjeblikkets Vanskeligheder, og for at vi kan klare os godt i Fremtidens Konkurrencekamp.

I denne Forbindelse skal ogsaa peges paa Betydningen af en Centralisering af Elektricitetsproduktionen, Levering af Elektriciteten til Produktionspris og en eventuel Indførsel af billig Strøm fra Norge. Endvidere ogsaa til en Rationalisering af Forædlingen af Landbrugsproduktionen gennem en Sammenlægning af smaa forældede Mejerier og Slagterier.

Landbruget har nu 47.000 Helaarsarbejdere færre end i 1939. Det vil blive meget dyrt, navnlig for Samfundet, om Manglen paa Arbejdskraft skal tvinge Landbruget ind i stærk Extensivering af Driften. Med den tilstrækkelige Arbejdskraft vil Landbruget derimod kunde gøre Driften endnu mere intensiv og mere rentabel samtidig med at Produktions- og Eksportværdien sættes op med 200 à 300 Mill. Kr.

Vi har sikkert ikke Raad til at købe Rulleskøjter for 40.000 Kr., men vi har langt, langt mindre Raad til at skændes om saadan en Bagatel. Vi kan beklage en Valutapukkel paa ca. 600 Mill. Kr., men der var meget, meget mere Grund til at beklage sig, dersom der ingen Valutapukkel havde været (den samme Eksport forudsat), thi Hovedparten af vor Indførsel er jo Varer, vi trænger haardt til efter 5 Aars Besættelse eller Raastoffer, der er nødvendige for Eksporten. Eksempler: Fyldte Beddinger paa alle vore Skibsværfter, flere Varer i Butikkerne, billige og gode Regnfrakker, Kaffe og Tobak. Stigende Mængder af Kunstgødning og Foderstoffer til Landbruget etc. Skal vi nærme os normale Forhold, og skal vi forøge Produktion og Eksport og derigennem skabe Afsætningsmuligheder for en fremtidig stor Eksport, saa skal Valutapuklen først og fremmest fjernes eller mindskes gennem forøget Eksport og ikke gennem en Nedsættelse af Importen. Ja, det er endda sandsynligt, at en Stigning i Indførslen paa Grund af Manglen paa Maskiner, Foderstoffer og andre Raastoffer til Landbrug og Fiskeri er nødvendig, for at vi kan komme op paa vor fulde Produktionsevne. Import af Raastoffer er som en Slags Sædefrø, der ikke kan give Høst med det samme, men er nødvendig for den senere Høst.

Det vil ogsaa være gavnligt om Eksport og Import snart kan føres tilbage til vor dygtige Handelsstand og Andelssammenslutninger og udelukkende foregaa efter strengt handelsmæssige Principper. Verdensmarkedet køber ikke vore Varer for vore blaa Øjnes Skyld og den nødvendige Afsætning i Nutid og Fremtid fremmes udelukkende ved at levere de rigtige Varer til de rigtige Priser (hverken for lave eller for høje). Statshandel har overalt i Verden vist saa store Skavanker, at den ikke bør opretholdes een Dag længere end den er nødvendig for Overholdelse af indgaaede Handelsaftaler.